

Київський університет імені Бориса Грінченка

Кафедра філософії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ПІДХІД

спеціальність 033 «Філософія»

Історико-філософський факультет

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра філософії
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра філософії
Регістраційний номер: 3368
Підпис: _____
Дата: _____

2016-2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Всесвітня історія: цивілізаційний підхід» для студентів денної форми навчання галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 033 «Філософія».

Розробники:

Александрова Олена Станіславівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Купрій Тетяна Георгіївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

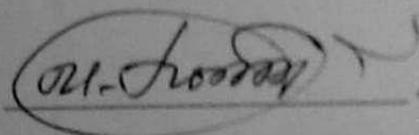
Астряб Наталія Борисівна, викладач кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії.

Протокол від «09» вересня 2016 р. № 1

Завідувач

Кафедри філософії

Ломачинська І. М.

Лаврик Ч.В. Час

ЗМІСТ

Пояснювальна записка: мета та завдання навчальної дисципліни.	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	7
III. Програма навчальної дисципліни	
<i>Змістовий модуль II</i> Основні моделі розвитку давніх цивілізацій	8
<i>Змістовий модуль II.</i> Динаміка еволюції цивілізацій	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Всесвітня історія: цивілізаційний підхід»	14
V. Теми та плани семінарських занять.	15
VI. Завдання для самостійної роботи	23
Карта самостійної роботи студента	31
VII. Система поточного та підсумкового контролю.	32
VIII. Методи навчання.	35
IX. Методичне забезпечення.	36
X. Рекомендована література	
Основна.	36
Додаткова.	39

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Всесвітня історія: цивілізаційний підхід», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Мета курсу: ознайомлення студентів з розвитком, цивілізаційним полем та проблематикою всесвітньої історії у відповідності зі зміною світоглядних орієнтирів та запитів сучасного багатополярного світу.

Основними завданнями курсу є:

- ознайомлення студентів з сучасними методами аналізу провідних тенденцій розвитку людства;
- формування систематичних знань студентів на пряму підготовки «Філософія» щодо буття людини в локальних цивілізаціях;
- формування професійного, компетентного, творчого підходу до оволодіння засадами аналізу загальноцивілізаційних процесів;
- формування системного наукового світогляду, історіософської культури мислення та пізнання в контексті цивілізаційного підходу до історії розвитку людства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- понятійний апарат історії цивілізацій;
- хронологічні рамки, основні проблеми та загальні риси розвитку локальних цивілізацій;
- провідні тенденції життєдіяльності людства на різних етапах історії;
- особливості цивілізаційних відмінностей Заходу та Сходу і прояви цих відмінностей в окремих країнах;
- моделі, прояви та перспективи сучасного постіндустріалізму;
- проблеми людства на етапі глобалізації;
- особливості та проблематику зіткнення сучасних модернізаційних процесів та традицій різних цивілізацій;
- компетенції, яких набуває студент в результаті вивчення дисципліни.

Уміти:

- виділяти основні моделі цивілізаційного розвитку у соціально-економічній, політичній, духовній сферах;
- аналізувати, простежувати в проблемному плані провідні тенденції розвитку в контексті цивілізаційного підходу;
- виокремлювати хронологію та логіку подій та факторів, які визначали і визначають історичний поступ людства;
- характеризувати загальну картину окремих цивілізацій, культурно-історичних спільнот;
- на засадах компаративістики порівнювати характерні особливості локальних цивілізацій, визначаючи подібність та відмінність;
- класифікувати, інтерпретувати та систематизувати отриману інформацію;
- аргументовано відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок;
- свідомо використовувати набуті знання у різних видах діяльності, орієнтуватись в сучасних здобутках людства в галузі історії, філософії, науки, культури.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 2 Модулів - 1	Шифр та назва галузі знань: 0203 «Гуманітарні науки»	Нормативна дисципліна Рік навчання: 1. Семестр: 1.
Змістових модулів: 2 Загальний обсяг дисципліни (годин): 60	Напряму підготовки: 6.020301 «Філософія»	лекції (теоретична підготовка): <i>16 годин,</i> семінарські заняття: <i>12 годин,</i> самостійна робота: <i>28 годин;</i> модульний контроль: <i>4 години.</i>
Тижневих годин для денної форми навчання – 2; самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: "БАКАЛАВР"	Вид контролю: залік

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I.									
Основні моделі розвитку давніх цивілізацій.									
1.	Всесвітня історія як наукова дисципліна: цивілізаційний аспект. Виникнення первісної людини та витоки цивілізації.			2				4	
2.	Цивілізація Межиріччя. Цивілізація Стародавнього Єгипту.			2		2		2	
3.	Цивілізаційний простір Індії, Китаю та Японії.			2		2		4	
4.	Цивілізації Стародавньої Греції. Давньоримська цивілізація.			2		2		4	
<i>Разом</i>		30		8		6		14	2
Змістовий модуль II.									
Динаміка еволюції цивілізацій.									
5.	Історія візантійської цивілізації. Європейська цивілізація. Євразійська цивілізація.			2		2		4	
6.	Цивілізації Доколумбової Америки. Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.			2		2		4	
7.	Тропікоафриканська цивілізація.			2				4	
8.	Арабо-мусульманська цивілізація. Схід і Захід в історичному процесі: шляхи еволюції.			2		2		2	
<i>Разом</i>		30		8		6		14	2
<i>Загук</i>									
Разом за навчальним планом		60	32	16		12		28	4

III. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основні моделі розвитку давніх цивілізацій.

Тема 1.

Всесвітня історія як наукова дисципліна: цивілізаційний аспект. Виникнення первісної людини та витоки цивілізації.

Всесвітня історія в контексті нової історичної науки – аналітичної міждисциплінарної історії. Сучасна наукова методологія аналізу суспільного розвитку: основні моделі та принципи. Загальні тенденції розвитку людства та провідні тенденції сучасності: глобалізація, вестернізація та рух у бік постіндустріального або інформаційного суспільства.

Концепції виникнення світу та людини. Процес гомінізації як результат адаптації до змін оточуючого середовища. Періодизація історії первісного суспільства.

Поняття «цивілізація»: семантичний зміст, підходи до визначення, передумови виникнення. Проблема типології цивілізацій. Проміжні цивілізації. Схід і Захід: основні цивілізаційні відмінності. Менталітет та ментальність.

Тема 2.

Цивілізація Межиріччя. Цивілізація Стародавнього Єгипту.

Умови виникнення месопотамської цивілізації: природні та кліматичні фактори. Месопотамія як річкова та іригаційна цивілізація. Етапи розвитку цивілізації Межиріччя: Шумер, Аккад, Вавилонія, Ассирія. Перші державні утворення. Аграрний характер месопотамської цивілізації. Основні цивілізаційні досягнення мешканців Межиріччя: система писемності, освіта, наукові знання, юридична культура. Побут та звичаї. Культура Стародавньої Месопотамії періоду занепаду.

Стародавній Єгипет – «подарунок Нілу»; модель аграрної та іригаційної цивілізації. Періодизація цивілізаційної історії Стародавнього Єгипту. Соціально-політичний розвиток давньоєгипетської держави. Особливості вірувань стародавніх єгиптян: заупокійний культ; система міфів та пантеон божеств. Маат як абстрактне етичне поняття. Ієрогліфічна писемність.

Значення історичної спадщини та здобутків давніх цивілізацій Межиріччя та Єгипту.

Тема 3.

Цивілізаційний простір Індії, Китаю та Японії.

Витоки індійської цивілізації. Основні етапи розвитку індійської цивілізації. Ведійський період: Веди, варнова система, поняття карми, самсари та дхарми. Індуїзм. Виникнення буддизму. Маурійська імперія, імперія Гуптів. Мусульманські впливи. Перетворення Індії на колонію Британії. Боротьба індусів з британським пануванням. Здобуття Індією незалежності (1947 р.). наслідки колоніального минулого. Шлях незалежності (серединний): здобутки і поразки. Елітарна цивілізаційна модель Індії. Індія як поле зіткнення традицій та модернізаційних цивілізаційних процесів.

Закладання основ китайської цивілізації. Китай як аграрна східно-деспотична цивілізація. Циклічний характер китайської історії. Тиск західної цивілізації на Китай. Японські впливи. Модель розвитку Китаю: соціалістичні ідеї в національно-специфічній модифікації. Експерименти Мао Цзедуна. Новий курс Ден Сяопіна: «соціалізм з китайською специфікою». Конфуціанство як основа китайського способу життя; конфуціанський капіталізм. Новий етап модернізації Китаю на поч. ХХІ ст. (2002 р.). Перспективи та можливі сценарії розвитку китайської цивілізації.

Своєрідність японської цивілізації. Вплив природних умов на специфіку японської цивілізації. Формування господарсько-культурних комплексів та японського типу свідомості. Особливості взаємодії трьох основних релігій на японських теренах. Формування та етапи розвитку японської держави. Революція Мейдзі-сін. Три типи модернізації. Тип модернізації Японії – модернізація навздогін. Запозичення у Заходу концепції «прогресу» та науково-технічних досягнень. Ідея експансії Японії. Японія у I та II світових війнах. Японське «економічне диво». Причини та наслідки краху японського «економічного дива». Пошук шляхів виходу з кризи.

Тема 4.

Цивілізації Стародавньої Греції. Давньоримська цивілізація.

Формування західної цивілізаційної гілки. Роль природних та географічних факторів. Перші давньогрецькі цивілізації: крито-мінойська та ахейська. Основні періоди розвитку еллінської цивілізації: гомерівський (передполісний), архаїчний, класичний. Релігійні уявлення стародавніх греків. Поліс як своєрідна форма економічної, соціальної та політичної організації

Давньогрецького суспільства. Стародавня Спарта: особливості становлення та розвитку. Політичне та економічне життя давньогрецького міста-держави Афін. Криза давньогрецького поліса. Елліністична цивілізація: розквіт та занепад. Світове значення давньогрецької цивілізації.

Причини та особливості появи давньоримської цивілізації. Провідні риси та тенденції розвитку Стародавнього Риму. Міфологія та релігія давніх римлян. Основні періоди давньоримської історії: царський період, період Республіки, період Імперії. Падіння Римської імперії. Історична та цивілізаційна спадщина Давнього Риму.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Динаміка еволюції цивілізацій.

Тема 5.

Історія візантійської цивілізації. Європейська цивілізація. Євразійська цивілізація.

Історичні передумови виникнення та своєрідність становлення візантійської цивілізації. Періодизація історичного розвитку Візантії. Три основні етапи візантійської історії: економічний, соціальний, політичний аспекти. Культ імператора у Візантії. Східне християнство як одна з провідних основ візантійської цивілізації. Життя візантійців: сфери діяльності, сімейні відносини, освіта, побут та звичаї. Стан занепаду Візантійської держави. Вплив візантійської

цивілізації на інші цивілізації. Візантинізм та візантизм.

Поняття європейської ідентичності. Вплив природно-географічних факторів на формування європейської цивілізації. Інтенсивно-технологічний, інноваційний характер європейської цивілізації. Впливи інших цивілізацій. «Полісний генотип». Провідні риси європейської цивілізації. Оформлення європейської цивілізації. Основні етапи розвитку: Середньовіччя, Відродження, Новий час, Просвітництво; індустриальна та постіндустріальна епоха. Вплив релігії на формування європейського цивілізаційного простору.

Феномен колоніалізму та європоцентризму. Ліберально-демократичне суспільство та ринкова економіка. Кризові явища в Європі. Євроінтеграційні процеси.

Євразійська (російська) цивілізація як тип проміжної цивілізації. Проблемність визначення витоків російської цивілізації. Парадокси становлення та розвитку євразійської цивілізації. Ментальні характеристики росіян. Вплив християнства візантійського зразка на оформлення російської

цивілізації. Етапи становлення та провідні риси євразійської цивілізації. Спроби модернізації Росії: періоди та особливості. Сучасний розвиток російської цивілізації: проблеми і виклики.

Тема 6.

Цивілізації доколумбової Америки. Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.

Умови формування та існування давніх цивілізацій Мезоамерики та Анд. Ольмекська цивілізація – «праматір» цивілізацій американської землі. Цивілізація майя: території, населення, господарський комплекс, писемність, вірування. Періоди розвитку цивілізації майя: докласичний, класичний, посткласичний. Ацтекська цивілізація – спадкоємиця розвитку попередніх цивілізацій доколумбової Америки. Всебічна орієнтація ацтекського суспільства на війну; масові жертвоприношення та канібалізм. Соціальна структура держави ацтеків. Занепад цивілізації ацтеків. Цивілізація інків – вища точка розвитку америндських культур в долинах Анд; досягнення в соціально-економічній, політичній та духовній сферах розвитку. Причини та наслідки поразки цивілізацій Нового світу від конкістадорів.

Латиноамериканська цивілізація – проблеми визначення; природно-географічні, регіональні та об'єднувачі чинники. Особливості формування латиноамериканської цивілізації. Колоніальний період та боротьба за незалежність. Особливості латиноамериканської модернізації. Зміна економічної моделі розвитку; неоліберальний курс. «Лівий поворот» в історії латиноамериканської цивілізації. Циклічний характер кризових явищ в економічній та соціальній сферах. Проміжний характер латиноамериканської цивілізації.

Утворення північноамериканської цивілізації: природні, етнічні, релігійні фактори. Формування американської нації; провідні риси національного характеру. Економічна система: основні інститути, провідні принципи та фактори розвитку. «Ковбойський капіталізм». Історія США – основні віхи: війна між Північчю та Півднем; ера державно-монополістичного капіталізму; «новий курс» Ф. Рузвельта; доба холодної війни і гонки озброєнь. Політичне життя США у др. пол. XX – поч. XXI ст. Провідні риси північноамериканської цивілізації: нетрадиційний характер, прагнення до іновацій, суспільство масового споживання, глобальна динаміка.

Тема 7.

Тропікоафриканська цивілізація.

Африка як колыска людства та арена еволюційних змін. Поділ Африки на дві цивілізації. Передумови виникнення тропікоафриканської цивілізації: кліматичні, географічні, економічні, ментальні. Традиційний, аграрний характер тропікоафриканської цивілізації. Значення первісних релігій та вплив світових релігій.

Історія Африканської Субсахари до початку європейської колонізації. Перші відомі державні утворення: Стародавня Гана та інші держави стародавніх часів. Проникнення європейців до Субсахари. Работоргівля. Боротьба європейських держав за поділ Африки. Берлінська конференція (1884 р.) та наслідки колоніального розмежування.

Знищення колоніалізму. Економічна ситуація у країнах тропікоафриканської цивілізації. Демографічна проблема. Відсутність внутрішньої стабільності: причини, риси, особливості, наслідки. Сучасний етап глобалізації та Чорна Африка. Системна криза в Африці. Майбутнє тропікоафриканської цивілізації: проблеми і виклики.

Тема 8.

Арабо-мусульманська цивілізація. Схід і Захід в історичному процесі: шляхи еволюції.

Причини виникнення арабо-мусульманської цивілізації: етнічні, соціально-економічні, ідейно-політичні. Початки мусульманської цивілізації. Життя та діяльність Мухаммада. Святе письмо ісламу. Основні принципи ісламу: егалітаризм, соціальна справедливість, жорстка регламентація. П'ять стовпів ісламу. Шаріат, мусульманська мораль, джихад. Умма ісламія та ментальна специфіка adeptів ісламу. Іслам як державотворчий фактор. Арабський халіфат: причини та особливості становлення, процвітання та занепаду. Історична доля Османської імперії.

Періодизація історії ісламської цивілізації. Традиційний характер арабо-мусульманської цивілізації. Причини відставання ісламської, східної, цивілізації від європейської, західної, цивілізації. Ісламський фундаменталізм, ісламісти, радикально-терористичні групи. Ісламські організації та міжнародний тероризм. Протистояння традиції і модернізації та войовниче відкидання ісламським світом модернізаційних змін. Зіткнення цивілізацій Сходу і Заходу.

Дихотомія «Захід-Схід». Взаємодія і протидія Сходу і Заходу: динаміка історичного процесу. Реорієнтація сучасного світу. Успішний поступ провідних цивілізацій Сходу: китайської, індійської, японської. Поступ ісламської цивілізації. Цивілізаційна криза тропікоафриканської цивілізації. Проміжні цивілізації та вестернізація. Поняття «зіткнення цивілізацій» (С.Хантінгтон) та причини глобального розлому на «Захід і решту». Цивілізаційна модель Заходу. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу: проблеми визначення, причини появи, прояви та особливості. Сучасна світова криза та пошук шляхів виходу з неї.

V. Навчально-методична карта дисципліни «Всесвітня історія: цивілізаційний підхід»

Разом: 60 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год.,
самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год., залік

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Назва модуля	Основні моделі розвитку давніх цивілізацій				Динаміка еволюції цивілізацій			
Кількість балів за модуль	82 бали				82 бали			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Всесвітня історія як наукова дисципліна цивілізаційний підхід. Виникнення першої людини та витоки цивілізації.	Цивілізація Межиріччя. Цивілізація Стародавнього Єгипту.	Цивілізаційний простір Індії, Китаю та Японії.	Цивілізації Стародавньої Греції. Давньоримська цивілізація.	Історія візантійської цивілізації. Європейська цивілізація. Євразійська цивілізація.	І цивілізації доколумбової Америки. Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.	Тропікоафриканська цивілізація.	Арабо-мусульманська цивілізація. Схід і Захід в історичному процесі: шлях еволюції.
Теми семінарських занять (60 балів)		Месопотамська цивілізація.	Індійська цивілізація. Китайська цивілізація.	Цивілізації античності	Європейська цивілізація.	Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.		Арабо-мусульманська цивілізація. Цивілізаційні відмінності Сходу і Заходу.
Самостійна робота/відвідування лекцій та семінарських занять (40/14 балів)	Табл. 6.1 (5/1 бал)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/1 бал)
Види поточного контролю (50 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Залік							

V. ТЕМИ ТА ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Основні моделі розвитку давніх цивілізацій.		
1	Месопотамська цивілізація.	2
2	Індійська цивілізація. Китайська цивілізація.	2
3	Цивілізації античності.	2
Змістовий модуль 2. Динаміка еволюції цивілізацій.		
4	Європейська цивілізація.	2
5	Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.	2
6	Арабо-мусульманська цивілізація. Цивілізаційні відмінності Сходу і Заходу.	2
	Разом	12

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Змістовий модуль I.

Основні моделі розвитку давніх цивілізацій.

Семінар 1.

Тема: **Месопотамська цивілізація.**

План заняття.

1. Вплив географічних чинників на виникнення та еволюцію цивілізації Межиріччя.
2. Міста як перші державні утворення месопотамської цивілізації.
3. Етапи розвитку цивілізації Межиріччя.
4. Життя та здобутки жителів Месопотамії:
 - 4.1. Землеробство, ремесла та економічний устрій.
 - 4.2. Політичний устрій.
 - 4.3. Освіта.
 - 4.4. Наукові знання.
 - 4.5. Розвиток права.
 - 4.6. Побут і звичаї.
5. Вірування мешканців Месопотамії. Особливості міфологічного комплексу народів Межиріччя.
6. Значення месопотамської цивілізації в історії людства.

Література:

Осн.: 10, 20, 33, 39, 52

Дод.: 6, 10

Семінар 2.

Тема: **Індійська цивілізація. Китайська цивілізація.**

План заняття.

1. Підгрунття індійської цивілізації. Харалпська цивілізація. Ведійський період.
2. Провідні релігії Індії. Індуїзм та буддизм.
3. Основні етапи розвитку індійської цивілізації.
4. Шлях незалежної Індії: головні проблеми та виклики.

5. Формування давньокитайського етносу. Перші державні утворення.
6. Роль імператорських династій в історії Китаю.
7. Основні тенденції розвитку Китаю у XX ст..
8. Перспективи розвитку китайської цивілізації.

Література:

Осн.: 1, 8, 13, 32, 37, 39, 46

Дод.: 11, 22, 27

Семінар 3.

Тема: Цивілізації античності.

План заняття.

1. Витоки цивілізацій Стародавньої Греції:
 - 1.1 Роль природних факторів.
 - 1.2 Крито-мінойська цивілізація.
 - 1.3 Ахейська цивілізація.
2. Еллінська цивілізація – основні періоди розвитку:
 - 1.1. Гомерівський етап.
 - 1.2. Архаїчний етап.
 - 1.3. Класичний етап.
3. Полісна форма організації давньогрецького суспільства.
4. Феномен елліністичної цивілізації: утворення, функціонування, занепад.
5. Виникнення давньоримської цивілізації.
6. Особливості та провідні тенденції розвитку цивілізації Стародавнього Риму.
7. Основні періоди давньоримської історії:
 - 7.1. Царський період.
 - 7.2. Період Республіки.
 - 7.3. Період Імперії.
8. Міфологія та релігія доби античних цивілізацій.

Література:

Осн.: 2, 3, 16, 21, 22, 23, 36, 39, 54

Дод.: 5, 14, 17

Змістовий модуль II.

Динаміка еволюції цивілізацій.

Семінар 4.

Тема: Європейська цивілізація.

План заняття.

1. Вплив природно-географічних факторів на формування європейської цивілізації.
2. Витоки та провідні тенденції розвитку європейської цивілізації.
3. Основні етапи та характерні особливості розвитку європейської цивілізації:
 - 3.1. Доба Середньовіччя.
 - 3.2. Епоха Відродження.
 - 3.3. Доба Нового часу.
 - 3.4. Європа у XIX ст..
 - 3.5. Європа у XX ст. – на поч. XXI ст..

4. Християнство та європейська цивілізація.
5. Кризові явища в Європі. Процеси євроінтеграції: витоки та сучасне значення.
6. Україна: шлях до Європи. Вибір цивілізаційної орієнтації.

Література:

Осн.: 25, 27, 32, 34, 39, 40, 55.

Дод.: 1, 4.

Семінар 5.

Тема: Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.

План заняття.

1. Латиноамериканська цивілізація – географічні умови та регіональна специфіка.
2. Особливості латиноамериканської цивілізації: минуле і сучасність.
3. Колоніальний період та боротьба за незалежність.
4. Латинська Америка ХХ – поч. ХХІ ст.:
 - 4.1. Кризові явища.
 - 4.2. Модернізаційні процеси.
 - 4.3. Неоліберальний курс.
 - 4.4. «Лівий поворот» та його наслідки.
5. Утворення північноамериканської цивілізації: природні умови, етнічні компоненти, вплив протестантизму.
6. Економічний розвиток США.
7. Політичне життя США у др. пол. ХХ – поч. ХХІ ст..
8. Причини піднесення та провідні риси північноамериканської цивілізації.

Література:

Осн.: 6, 12, 14, 19, 27, 29, 35, 39, 41, 51 .

Дод.: 19, 24, 25, 29.

Семінар 6.

Тема: Арабо-мусульманська цивілізація. Цивілізаційні відмінності Сходу і Заходу.

План заняття.

1. Цивілізаційні характеристики та причини становлення арабо-мусульманського світу.
2. Виникнення та розвиток ісламу як основи арабо-мусульманської цивілізації :
 - 2.1. Витоки ісламу.
 - 2.2. Особистість засновника.
 - 2.3. Коран та Суна.
 - 2.4. Шаріат. Система приписів та заборон.
 - 2.5. Мусульманська община.
3. Іслам як державотворчий фактор. Арабський халіфат та Османська імперія.
4. Ісламізм. Ісламський фундаменталізм. Ісламські організації та тероризм.
5. Зіткнення цивілізацій Сходу і Заходу.
6. Взаємодія і протидія Сходу і Заходу: історичний та цивілізаційний аспекти.
7. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу: проблеми визначення, причини появи, прояви та особливості.
8. Світова криза 2000-х рр. та пошуки шляхів виходу з кризи.

Література:

Осн.: 4, 11, 29, 30, 31, 38, 39, 41, 44, 45, 50.

Дод.: 2, 5, 8, 14, 21, 27.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

*Самостійна робота, консультації,
виконання домашніх завдань за темами:*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основні моделі розвитку давніх цивілізацій.

Тема 1. Всесвітня історія як наукова дисципліна: цивілізаційний аспект. Виникнення первісної людини та витоки цивілізації.

1. Проведіть порівняльний аналіз понять «глобалізація» та «вестернізація», визначивши подібність та відмінність.
2. У формі таблиці охарактеризуйте 3 основні етапи історії первісного суспільства за такими параметрами: хронологічні рамки, кліматичні умови, основні форми господарювання, форми організації, звичаї та вірування.
3. Визначте, у якому відношенні за обсягом та за змістом перебувають поняття «цивілізація» та «культура».
4. Проаналізуйте природно-кліматичні умови та фактор релігійних переконань, які зумовлюють специфіку цивілізацій Заходу та Сходу.
5. Поміркуйте, які риси притаманні українському національному менталітету.

Тема 2. Цивілізація Межиріччя. Цивілізація Стародавнього Єгипту.

1. Проаналізуйте зміст поняття «річкова цивілізація». Доведіть, що давні цивілізації Межиріччя та Єгипту були річковими.
2. Простежте еволюцію становлення системи писемності месопотамської цивілізації.
3. Зверніться до епосу про Гільгамеша. Проаналізуйте основні ідеї та проблематику цього твору.
4. Ознайомтесь з кодексом законів царя Хаммурапі та виділіть основні принципи, які закладали підвалини месопотамського права. Поміркуйте, які принципи та підходи були запозичені іншими народами та можуть бути актуальними і в наш час.
5. В системі міфів народів Межиріччя виокремте основні види міфів та проаналізуйте їх зміст та основні ідеї.
6. Розкрийте особливості господарської системи стародавніх єгиптян (землеробство, тваринництво, ремесло).
7. Охарактеризуйте фактори, які сприяли ізоляції Єгипту в період становлення цієї цивілізації. Поміркуйте, чи міг бути Стародавній Єгипет повністю закритим від зовнішніх впливів.
8. Проведіть порівняльний аналіз шлюбно-сімейних відносин у Месопотамії та Стародавньому Єгипті, визначивши подібність та відмінність.
9. Доведіть, що єгипетська держава Давнього царства набула ознак східної деспотії.
10. Виділіть головні особливості будівництва та функціонування культових споруд у Давньому Єгипті.
11. Поміркуйте, які фактори свідчать про те, що Стародавній Єгипет за Нового царства став імперією.
12. Проаналізуйте зміст та соціальні наслідки реформ фараона Ехнатона.

13. Охарактеризуйте особливості давньоєгипетського пантеону (енеада) за родинними зв'язками та основними функціями.
14. Проаналізуйте, яку роль відігравало жрецтво у розвитку та накопиченні культурних та наукових надбань стародавніх єгиптян.

Тема 3. Цивілізаційний простір Індії, Китаю та Японії.

1. Охарактеризуйте кастову систему Індії в контексті традицій та сучасності.
2. Виділіть основні поняття індуїзму та покажіть їх вплив на соціальне, політичне та економічне життя індусів.
3. Визначте характерні цивілізаційні особливості та наслідки британського панування в Індії.
4. Проаналізуйте провідні ідеї та концептуальні підходи М. Ганді: вплив та значення як в межах Індії, так і у світовому масштабі.
5. Охарактеризуйте основні проблеми сучасного соціально-економічного життя Індії через призму зіткнення модернізаційних процесів із традиційним способом життя.
6. Доведіть, що китайська цивілізація протягом тисячоліть будувалась на аграрній, азіатській моделі.
7. Виділіть характерні особливості китайської моделі розвитку (XX ст.).
8. Проаналізуйте, які причини та наслідки впливу маоїстської політики на подальший розвиток китайської цивілізації.
9. Поясніть, як можна розуміти передбачення Наполеона Бонапарта: «Коли Китай прокинеться, світ затремтить».
10. Наведіть риси, які засвідчують, що японська цивілізація – дуже своєрідна та «молода».
11. Розгляньте особливості формування і розвитку основних господарсько-культурних комплексів, які склались в Японії.
12. Визначте сутність, зміст та значення потрійного релігійного начала (синтоїзм, буддизм, конфуціанство) для становлення та розвитку японської цивілізації.
13. Проаналізуйте, який вплив мала ера «Тайка» на подальший соціально-економічний розвиток Японії.
14. Поясніть, що означало в середньовічній Японії поняття «сьюгунат»: політичний та соціальний аспекти.
15. Доведіть, що революція Мейдзі-ісін була першим етапом модернізації Японії.
16. Виділяють, як правило, три типи модернізації: піонерська, органічна, навздогін. Визначте, який тип модернізації притаманний Японії та виділіть головні закономірності такого розвитку.
17. Визначте передумови та характерні особливості другого етапу модернізації Японії.
18. Проаналізуйте феномен «японського економічного дива»: позитивні та негативні наслідки.
19. Сформулюйте основні виклики, які постали перед Японією в глобалізованому світі. Поміркуйте, чи здатна традиційна японська цивілізація подолати негативні кризові тенденції та знайти власний успішний шлях до процвітання.

Тема 4. Цивілізації Стародавньої Греції. Давньоримська цивілізація.

1. Розкрийте зміст поняття «морська» цивілізація. Доведіть, що Стародавня Греція має право називатися морською цивілізацією.
2. Наведіть приклади того, що цивілізаціям Стародавньої Греції був притаманний творчий характер.
3. Порівняйте особливості становлення і розвитку двох провідних самостійних держав Стародавньої Греції - Афін і Спарти – в економічній, соціально-політичній та духовній сферах.
4. Проаналізуйте історичну та цивілізаційну спадщину Давнього Риму та покажіть, як вплинули досягнення Давнього Риму на розвиток європейської цивілізації.

5. Порівняйте ставлення до інституту рабства у Стародавній Греції та давньоримській державі, акцентуючи увагу на провідних відмінностях.
6. Зробіть порівняльну характеристику шлюбно-сімейних відносин, що склалися у Стародавній Греції та Стародавньому Римі.
7. Розкрийте особливості міфологічної системи Стародавньої Греції за такими пунктами:
 - особливості міфологічної свідомості давніх греків;
 - періодизація розвитку давньогрецької міфології, провідні риси олімпійського та героїчного періодів;
 - ритуалізм та обрядовість давньогрецької міфології.
8. Охарактеризуйте міфологію Стародавнього Риму за такими пунктами:
 - основні складові: італійська міфологія, етрусська міфологія, східні культури, елліністична міфологія;
 - соціально-політичний характер римської міфології;
 - давньоримський пантеон;
 - культова практика, інститут жрецтва.
 - розклад міфологічної свідомості та передумови появи християнства.

Змістовий модуль II.

Динаміка еволюції цивілізацій.

Тема 5. Історія візантійської цивілізації. Європейська цивілізація. Євразійська цивілізація.

1. Визначте провідні тенденції становлення та розвитку візантійської цивілізації.
2. Доведіть, що візантійська цивілізація не є первинною.
3. Поясніть, чому візантійську цивілізацію називають «золотим мостом» між Сходом і Заходом.
4. Охарактеризуйте перший період історії Візантії (IV – середина VII ст.) за такими параметрами: суспільний лад, економічна сфера, політична структура та політичне життя, поняття «цезарепатизм», правові відносини, зовнішньополітична діяльність, релігія та церква.
5. Розкрийте особливості другого періоду (середина VII – початок XIII ст.) у розвитку візантійської цивілізації за схемою, наведеною у 4-му питанні. Особливі увагу зверніть на військово-адміністративний устрій, стан селянських общин та церковні реформи.
6. У вигляді довільної таблиці дайте порівняльну характеристику східного та західного християнства, звернувшись до основних догматів, церковної організації та умов існування церкви, ментальних характеристик тощо.
7. Визначте зміст та провідні риси третього періоду історії візантійської цивілізації (1024 – 1453 рр.), послугуючись пунктами, наведеними у 4-му питанні.
8. Порівняйте поняття «візантинізм» та «візантизм», акцентуючи увагу на провідних відмінностях.
9. Поміркуйте, в чому полягає сутність європейськості. Чи притаманне сучасним українцям усвідомлення себе як частини європейської спільноти?
10. Доведіть або спростуйте положення про те, що європейська цивілізація протягом століть усвідомила себе через протистояння зі Сходом.
11. Поясніть зміст та сутність поняття «полісний генотип». Виділіть основні принципи, які європейська цивілізація запозичила від античності.
12. Визначте, яку роль відіграв тип сімейної організації у розвитку європейської цивілізації.
13. Доведіть, що російська цивілізація належить до типу проміжних цивілізацій.

14. Розкрийте значення православної релігії для оформлення російської цивілізації; особливу увагу зверніть на ідею соборності.
15. Виділіть провідні риси формування корпоративності, що притаманна російській цивілізації.
16. Назвіть основні фактори, які забезпечували стабільність російської імперії.
17. Розкрийте особливості основних етапів модернізації російського суспільства:
 - петровської;
 - другої половини XIX ст.;
 - початку XX ст.;
 - сталінської;
 - сучасної.
18. Розкрийте провідні риси соціального розвитку сучасної російської держави.
19. Проаналізуйте проблему «тероризм і сучасна Росія»
20. Охарактеризуйте міжнародну політику сучасного російського керівництва.

Тема 6. Цивілізації доколумбової Америки. Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації.

1. Поміркуйте, чи можна вважати 12 жовтня 1492 року днем дійсного відкриття Америки; наведіть відповідні аргументи.
2. Поясніть, що означає поняття «Новий світ»: причини появи, зміст та значення.
3. Доведіть, що ольмекська цивілізація - «праматір» цивілізацій американської землі.
4. Проаналізуйте періоди розвитку цивілізації майя (докласичний, класичний, посткласичний) за такою схемою: території, населення, господарський комплекс, соціально-політичний розвиток, писемність, вірування, занепад.
5. Розкрийте особливості цивілізації ацтеків, звернувши увагу на вплив попередніх цивілізацій, економічний добробут, військово-адміністративний устрій, соціальну ієрархію, вірування, масові жертвоприношення та період іспанського завоювання.
6. Поясніть, чому цивілізація інків – це вища точка розвитку америндських культур в долинах Анд. Розгляньте досягнення інків в соціально-економічній, політичній та духовній сферах.
7. Проаналізуйте причини та виділіть наслідки поразки цивілізацій Нового світу від конкістадорів.
8. Доведіть, що латиноамериканська цивілізація:
 - відносно молода;
 - проміжна цивілізація західної гілки.
9. Поміркуйте, чи можна латиноамериканську цивілізацію без застережень віднести до Заходу?
10. Мексиканський мислитель Х. Васконселос висловився так: «...наша цивілізація з усіма її дефектами може бути обрана історією як знаряддя творення... людини нового типу». Чи можна погодитись з таким баченням перспектив Латинської Америки?
11. Виділіть актуальні проблеми, які свідчать про те, що на початок XXI ст. кризові явища в латиноамериканському регіоні ще не подолані.
12. Розкрийте значення поняття «індихенізм»; покажіть вплив та роль цього руху щодо подальшої історичної долі латиноамериканської цивілізації.
13. Президент Дж. Кеннеді назвав американців «нацією емігрантів». Поясніть, що означає це висловлювання.
14. Проаналізуйте зміст та особливості проявів американського прагматизму в економічній, політичній, духовній сферах.
15. Виділіть провідні риси та основні етапи другої буржуазно-демократичної революції у США.

16. Поясніть, в чому полягав сенс та історичне значення «нового курсу» Ф. Рузвельта.
17. Розкрийте сутність понять «welfare state» та «self-made man».
18. Поміркуйте, яку роль відіграють США в сучасному багатополярному світі.

Тема 7. Тропікоафриканська цивілізація.

1. Поясніть, чому Африку називають колискою людства.
2. Доведіть, що тропікоафриканська цивілізація є традиційною, аграрною цивілізацією.
3. Охарактеризуйте первісні вірування африканців. Поясніть, як вплинули ці вірування на світові релігії, які прийшли до Африки пізніше.
4. На прикладі Стародавньої Гани розкрийте особливості економічного, політичного та соціального життя перших державних утворень в історії Африки.
5. Визначте причини та наслідки появи європейців на теренах Африки.
6. Проаналізуйте, як вплинув колоніалізм в Африці:
 - на територіальне розмежування;
 - на економічний розвиток;
 - на суспільний розвиток;
 - на формування національного характеру африканців.
7. Охарактеризуйте економічну ситуацію у країнах тропікоафриканської цивілізації.
8. Розкрийте причини та наслідки відсутності внутрішньої стабільності у африканських країнах на прикладі:
 - етнічних конфліктів;
 - високого рівня бідності;
 - регіональних суперечностей;
 - протистояння супердержав.
9. Проаналізуйте особливості впливу сучасного етапу глобалізації на тропікоафриканську цивілізацію.
10. Поміркуйте, які можливі шляхи виходу тропікоафриканської цивілізації з системної кризи в Африці.

Тема 8. Арабо-мусульманська цивілізація. Схід і Захід в історичному процесі: шляхи еволюції.

1. Розкрийте зміст та значення основних принципів ісламу, зокрема - егалітаризму, соціальної справедливості, жорсткої регламентації всіх сфер життя тощо.
2. Проаналізуйте можливі варіанти періодизації історії ісламської цивілізації та розгляньте основні етапи розвитку мусульманської цивілізації за економічними, соціально-політичними та духовно-світоглядними параметрами.
3. Доведіть, що арабо-мусульманській цивілізації притаманний традиційний характер.
4. Поміркуйте, чому ісламський Схід не може дати адекватну відповідь на трансформаційні процеси в сучасному світі. В чому причина войовничого відкидання ісламським світом модернізаційних змін?
5. Охарактеризуйте поняття «тероризм»: проблема визначення, рівні, різновиди, потенціал.
6. Поміркуйте, чи можна вважати релігійну картину світу основою цивілізаційних відмінностей Заходу і Сходу.
7. Проаналізуйте проблему впливу глобалізації на соціум та людину.
8. Виділіть та охарактеризуйте основні форми руху проти глобалізації.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I.		
Теоретичні засади методичного поля викладання філософських дисциплін		
Тема 1. Всесвітня історія як наукова дисципліна: цивілізаційний аспект. Виникнення первісної людини та витоки цивілізації. (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 2. Цивілізація Межиріччя. Цивілізація Стародавнього Єгипту. (2 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 3. Цивілізаційний простір Індії, Китаю та Японії. (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 4. Цивілізації Стародавньої Греції. Давньоримська цивілізація. (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Змістовий модуль II.		
Тема 5. Історія візантійської цивілізації. Європейська цивілізація. Євразійська цивілізація. (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 6. Цивілізації Доколумбової Америки. Латиноамериканська та північноамериканська цивілізації. (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 7. Тропікоафриканська цивілізація. (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 8. Арабо-мусульманська цивілізація. Схід і Захід в історичному процесі: шляхи еволюції. (2 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
<i>Разом: 28 годин</i>	<i>Разом: 40 балів</i>	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Всесвітня історія: цивілізаційний підхід» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

2. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2 та табл. 8.3.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3.	Відповідь на семінарському занятті	10	6	60
4.	Виконання завдань для самостійної роботи	5	8	40
5.	ІНДЗ	-	-	-
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
	Залік			
	Підсумковий рейтинговий бал			164
	Індекс			1,64

Таблиця 8.2

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
4	Робота на семінарських заняттях	10	3	30	3	30
5	Індивідуальне завдання	30	-	-	-	-

6	Опрацювання першоджерел	10	-	-	-	-
7	Написання реферату	15	-	-	-	-
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю	10	-	-	-	-
10	Лабораторне заняття (допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20	-	-	-	-
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	82	-	82

3. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, усна презентація.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; презентація з застосуванням ІКТ.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.3

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.4.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та ґрунтовні знання матеріалу в заданому обсязі, регулярні відповіді на семінарських заняттях, максимальну кількість балів за ПМК та за представлені результати самостійної роботи; за знання основної та додаткової літератури, за розуміння та творче використання набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни (див. вище), засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у перелічених вище видах роботи, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент не працює ні на семінарських заняттях, ні самостійно, чи взагалі на заняттях не з'являється.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студента здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ презентації;
- ✓ робоча програма навчальної дисципліни;
- ✓ тестові і контрольні завдання для тематичного та модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алаев Л.Б. История Индии : учебное пособие / Л.Б. Алаев, В.В. Вигасин. – М., 2010.
2. Альберто А. Один день в Древнем Риме / А.Альберто. – М., 2010
3. Балух В.О. Історія античної цивілізації : у 3 т. / В.О. Балух. – Чернівці, 2008.
4. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства : пер. з англ. / З. Бауман. – К., 2008.
5. Бачинин В. Византизм и византизм / В. Бачинин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http // credonew. ru / content /view / 509 / 30/](http://credonew.ru/content/view/509/30/)
6. Бжезинський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи : пер. з англ. / З. Бжезинський. – Л. ; Івано-Франківськ, 2000.
7. Бондарь А. Все о Японии / А. Бондарь. – Х., 2008.
8. Борділовська О.А. Індія та процеси глобалізації // Актуальні проблеми міжнародних відносин / О.А. Борділовська. – К., 2007. – Вип.70, ч. 2.
9. Васильев А.А. История византийской империи : в 2 т. / А.А. Васильев. – СПб., 1998.
10. Васильев Л.С. История Востока : в 2 т. / Л.С. Васильев. – М., 2008.

11. Вотс М. Глобалізація : навч. посіб. : пер. з англ. / М.Вотс, В.Восхард, Д. Хамеле та ін. – К., 2007.
12. Выдро М. Латинская Америка: история и современность / М. Выдро // <http://stonesi.net/kstatie/print/php?sid=962>
13. Городня Н. Особливості економічної модернізації Китаю та Індії в умовах глобалізації / Н. Городня // Дослідження світової політики. – К., 2005. – Вип. 33.
14. Джекобс Дж. Закат Америки : пер. с англ. / Дж. Джекобс. – М., 2006.
15. Древний Египет : Энциклопедия / сост. В.В. Солкин. – М., 2005.
16. Дудка Р.А. Курс лекцій з історії Стародавньої Греції та Риму : навч. посіб. / Р.А. Дудка. – Ніжин., 2002.
17. Ершова Г.Г. Древняя Америка: полет во времени и пространстве. Мезоамерика / Г.Г. Ершова. – 2-е изд. – М., 2007.
18. Ершова Г.Г. Древняя Америка: полет во времени и пространстве. Северная Америка и Южная Америка / Г.Г. Ершова. – 2-е изд. – М., 2007.
19. Иवानян Э.А. История США : учеб. пособие для студ. / Э.А. Иवानян. – М., 2004.
20. История Востока : в 6 т. / предс. ред. кол. М.С. Капица. – М., 2002.
21. История древнего мира: Восток, Греция, Рим / И.А. Латынин, А.А. Немировский, С.В. Новиков, В.О. Никитина. – М., 2004.
22. История Древней Греции / И.А. Папуш (авт.-сост.). – Мариуполь, 1996.
23. История Древней Греции / К.В. Паневич (сост.). – СПб., 1999.
24. Истоки цивилизации / пред. редсовета А.О. Чубарьян. – М., 2009.
25. История Европы / Ж. Альдебер, Й. Бендер [и др.] – Минск; М., 1996.
26. Історія первісного суспільства: підручник / В.Н. Станко, М.І. Гладких, С.П. Сегеда. – К., - 1990.
27. Каган Р. Про рай і владу. Америка і Європа в новому світовому порядку : пер. з англ. / Р. Каган. – Л., 2004.
28. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія : Виникнення. Історія. Розпад : пер. з нім. / А. Каппелер. – Л., 2005.
29. Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки : навч. посіб. для студ. / В.П. Кириченко. – К., 2002, 2003.
30. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки : навч. посіб. / А.М. Козицький. – Л., 2004.
31. Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації / М.А. Козловець. – Житомир, 2009.
32. Копійка В.В. Розширення Європейського Союзу. Теорія і практика інтеграційного процесу / В.В. Копійка. – К., 2002.
33. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу : курс лекцій / О.П. Крижанівський. – К., 2009.
34. Кук К. Европа в двадцатом столетии / К. Кук, Дж. Стивенсон. – М., 2005.
35. Латиноамериканская цивилизационная общность в глобализирующемся мире : в 2 т. / отв. ред. Е.Б. Рашковский, В.Г. Хорос. – М., 2007.
36. Мэтьюз Р. Эпоха гладиаторов / Р. Мэтьюз. – М., 2010.
37. Немировский А.И. История Древнего мира. Античность : в 2 ч. : учеб. для студ. вузов / А.И.Немировский. – М., 2002.
38. Носова Ю.А. Людина у цивілізації: Захід і Схід / А.Ю. Носова. – К., 1998.
39. Орлова Т.В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій : навч. посіб. / Т.В. Орлова. – К., 2012.
40. Орлова Т.В. Розвиток європейської цивілізації / Т.В. Орлова. – К., 1997.
41. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV – XX століття) : Навч.посіб. / Т.В. Орлова. – К., 2008.
42. Орлова Т.В. Історія пострадянських країн : підручник / Т.В. Орлова. – К., 2014.
43. Острогорський Г. Історія Візантії : пер. з нім. / Г. Острогорський. – 3-тє вид., доповн. – Л.,

2002.

44. Очерки истории исламской цивилизации : в 2 т. / под ред. Ю.М. Кобищанова. – М., 2008.
45. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства / Ю. Павленко. – К., 1996.
32. Пасько А.В. Країнознавство: нариси з історії Китаю : навч. посіб. / А.В. Пасько. – К., 2005.
46. Петречко О. Суспільно-політичний розвиток Римської імперії в I – на початку III ст. н.е. – від «відновленої» Республіки до сенатської монархії / О. Петречко. – Л., 2009.
47. Рагулін В.Я. Історія Росії : навч. метод. посіб. / В.Я. Рагулін. – Миколаїв, 2000.
48. Романова О.О. Культ фараона в Стародавньому Єгипті / О.О. Романова // Український історичний журнал. – 2000. - № 4.
49. Рубель В. Історія цивілізацій доколумбової Америки : навч. посіб. / В. Рубель. – К., 2005.
50. Сергійчук І.М. . Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець XX ст.) : навч. посіб. / І.М.Сергійчук. – Суми, 2004.
51. Согрин В.В. Политическая история США XVII – XX вв. / В.В. Согрин. – М., 2001.
52. Тураев Б. А. История Древнего Востока / Б.А. Тураев. – М., 2004.
53. Хамагуті Есюн. Що таке японська модель: переваги та вади в добу глобалізації : пер. з яп. / Есюн Хамагуті. – К., 2003.
54. Фіночко Ф.Д. Засади управлінської діяльності у Стародавній Греції / Ф.Д. Фіночко // Проблеми законності. – Х., 2006. – Вип. 83.
55. Черников Г.П. Европа на рубеже XX – XXI веков / Г.П. Черников, Д.А. Черникова. - М., 2006.
56. Штепа П. Московство: його походження, зміст, форми і історична тяглість / П. Штепа. – 4-те вид. – Дрогобич ; Л., 2003.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Агапова И.И. Экономическая история мира. Европа / И.И. Агапова, Ю.В. Воробьева [и др.]. – 3-е изд. – М., 2007.
2. Бек У. Что такое глобализация? : пер с англ. / У. Бек. – М., 2001.
3. Боден Л. Инки. Быт. Культура. Религия : пер. с англ. / Л. Боден. – М., 2004.
4. Борко Ю.А. От европейской идеи к единой Европе / Ю.А. Борко. – М., 2003.
5. Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004) : учеб. пособие / В.И. Бузов. – Ростов/Д., 2005.
6. Велишский Ф. История цивилизации : Быт и нравы древних греков и римлян / Ф. Велишский – М., 2000.
7. Веллард Д. Вавилон. Расцвет и гибель города чудес / Д. Веллард. – М., 2003.
8. Гіденс Ентоні. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя : пер. з англ. / Ентоні Гіденс. – К., 2004.
9. Гийу А. Византийская цивилизация : пер. с франц. / А. Гийу. – Екатеринбург, 2007.
10. Джилбеот Э. Тайны майя / Э. Джилберт, М. Киттерел. – М., 2000.
11. Древние цивилизации / под общ. ред. Г.М Бонгард-Левина. - М., 1998.
12. Ігнат'єв П.М. Індія на шляху до лідерства в Північній Азії / П.М. Ігнат'єв. – Чернівці, 2006.
13. Ионов И.Н. Теория цивилизаций: этапы становления и развития / И.Н. Ионов // Новая и новейшая история. – 1994. - № 4-5.
14. Исак Ф. Быть мусульманином. Ислам сегодня : пер. с англ. / Ф. Исак. – М., 2002.
15. История Древнего мира: Древний Рим / А.Н. Бадак и др. – Минск; М., 2001.

16. Карамышева Э.Е. Древний Египет / Э.Е. Карамышева. – М., 2005.
17. Кенделл Э. Инки : Быт. Религия. Культура / Э.Кенделл. – М., 2005.
18. Ковалев С.И. История Рима : курс лекций / С.И. Ковалев. – М., 2006
19. Латиноамериканская цивилизационная общность в глобализирующемся мире : в 2 т. / отв. ред. Е.Б. Рашковский, В.Г. Хорос. – М., 2007.
20. Меллер С. Земля Осириса. Тайны древнеегипетской цивилизации / С. Меллер. – Х., 2007.
21. Очерки истории распространения исламской цивилизации : в 2 т. / под ред. Ю.М. Кобишанова. – М., 2002.
22. Рубель В.А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність / В.А. Рубель. – К., 1997.
23. Семенець О.Є. Сучасна Індія: наука, технології, стратегічні сектори / О.Є. Семенець. – К., 2006.
24. Согрин В.В. Политическая история США XVII – XX вв. / В.В. Согрин. – М., 2001.
25. Строганов А.И. Латинская Америка: в поисках собственной судьбы / А.И. Строганов. – М., 2004.
26. Фешбах М. Россия храбрится, но на самом деле разваливается / М. Фешбах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http:// www. inosmi. ru / stories / 01 / 07 / 19 / 3013 / 244430 / html](http://www.inosmi.ru/stories/01/07/19/3013/244430/html).
27. Хорос В. Цивилизации сегодня / В. Хорос // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. - № 9.
28. Чередніченко О. Роль конфуціанського вчення у проходженні реформ в Китаї. Досвід для України / О.Чередніченко // Схід. – 2003. - № 5.
29. Шлезингер А. Циклы американской истории / А. Шлезингер. – М., 1992.